

Правопис закінчень іменників чоловічого роду в родовому відмінку

У родовому відмінку однини іменники чоловічого роду можуть мати закінчення **-а, -я, -у, -ю**.

1. Іменники чоловічого роду в родовому відмінку однини набувають закінчення **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій групі), коли вони означають:

а) назви осіб, власні імена та прізвища: *учня, робітникá, лікарá, сто́ляра; Андрі́я, Дмитра́, Шевче́нка, Франка́*; персоніфіковані предмети та явища: *Морозá, Місяця, Ві́тра* та ін.;

б) назви тварин і дерев: *во́вка, ду́ба, жука́, за́йця, кле́на, ясе́ня*;

в) назви предметів: *замка́, ножá, олі́вця, піджака́, плаща́, портфе́ля, стола́ (й сто́лу), сті́льця*;

г) назви музичних інструментів: *бу́бна, контраба́са, ро́яля, саксофо́на*;

г) назви машин і їх деталей: *автомо́біля, комба́йна, мото́ра, ро́ршня*;

д) назви мір довжини, маси, часу тощо: *гекта́ра, гра́ма, ме́тра, міся́ця, ті́жня (але ві́ку, ро́ку)*;

е) назви місяців і днів тижня: *вівторка, жовтня, листопада* (але *листопада* — назва процесу);

є) назви грошових знаків: *долара, цента, тугрика, франка*;

ж) числові назви: *десятка, мільйона, мільярда*;

з) назви населених пунктів: *Києва, Тернополя, Луцька*;

Примітка. Але **-у, -ю** пишеться у складених назвах населених пунктів, другою частиною яких є іменник, що має звичайно в родовому відмінку закінчення **-у**: *Зеленого Гаю, Кривого Рогу, Широкого Яру* тощо.

и) інші географічні назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі, а також із суфіксами присвійності **-ов, -ев (-єв), -ин (-їн)**: *Дністра, Збруча, Сиваша, Харкова, Пирятина*;

і) терміни іншомовного походження, які означають елементи будови чогось, конкретні предмети, геометричні фігури та їх частини: *радіуса, ромба, сектора, атома*, а також українські за походженням суфіксальні слова-терміни: *відмінка, займєнника, імєнника, числівника, трикутника* тощо, але: *віду, роду, складу, способу*.

2. Закінчення -у (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі) мають іменники чоловічого роду на приголосний, коли вони означають:

а) речовину, масу, матеріал: *асфальту, борщу, вівку, гасу, граніту, квасу, меду, сиру* (але *хліба*);

б) збірні поняття: *ансамблю, атласу, гаю, гурту, каталогу, колективу, рою, тексту, хору*; сюди належать назви кущових і трав'янистих рослин: *барвінку, бузку*,

горо́ху, звіро́бою, очере́ту, щавлю́, ячме́ню (але ві́вса́), а також назви сортів плодових дерев: рене́ту, ренкло́ду та ін.;

в) назви будівель, споруд, приміщень та їх частин: *вокза́лу, га́нку, да́ху, заво́ду, за́лу, коридо́ру, магази́ну, по́верху, універма́гу (але гаража́, млина́, хліва́; обидва закінчення -а(-я) та -у(-ю) можуть мати іменники: мо́сту й моста́, паркану́ й паркана́, плóту й плота́;*

г) назви установ, закладів, організацій: *інститу́ту, клубу́, коміте́ту, університету́;*

г) переважна більшість слів із значенням місця, простору тощо: *абза́цу, байра́ку, кра́ю, лимáну, лу́гу, майдáну, ро́ву, ручаю́, яру́ (але горба́, ху́тора, а також зменшені форми на -к: ліска́, ставка́, ярка́);*

д) явища природи: *ві́хору, вогню́, ві́тру, гра́ду, інею́, тумáну;*

е) назви почуттів: *бо́лю, гні́ву, жа́лю, стра́ху;*

е) назви процесів, станів, ознак, явищ суспільного життя, загальних і абстрактних понять: *бі́гу, ві́нятку, достáтку, екза́мену, моме́нту, прогрéсу, ремо́нту, хо́ду (але ривка́, стрибка́);*

ж) назви ігор і танців: *баскетбо́лу, ва́льсу, волейбо́лу, те́нісу, хокéю (але гонака́, козака́);*

з) географічні назви (крім зазначених у ч. 1): *Бу́гу, До́ну, Сві́тязю, Донба́су, Кита́ю, Памі́ру;*

и) терміни іншомовного походження, що означають фізичні або хімічні процеси, частину площі й т. ін.: *ана́лізу, імпульсу́, а також літературознавчі терміни: е́посу, жа́нру, жу́рналу, мі́фу, сю́жетеу тощо;*

і) більшість складних безсуфіксних слів (крім назв істот): *водогóну, живоплóту, трубопрóводу* (але *електровóза, пароплáва*);

ї) переважна більшість префіксальних іменників із різними значеннями (крім назв істот): *вíпадку, ві́слову, ві́дгуку, за́пису, при́кладу, у́сміху*.

Примітка. У ряді іменників зміна закінчення впливає на значення слова: *алма́за* (коштовний камінь) — *алма́зу* (мінерал), *а́кта* (документ) — *а́кту* (дія), *буряка́* (одиночне) — *буряку́* (збірне), *но́яса* (предмет) — *но́ясу* (просторове поняття) і т. ін.

Цікаво знати

Родовий — означає “одержаний з народження”. Таку назву цей відмінок отримав тому, що вжитий з іменником без прийменника, він означає особу, яка є творцем, господарем, власником (*син Петра, іграшка сестри, дім батька, виступ поета*). Родовий відмінок є чемпіоном за кількістю вживаних з ним прийменників. Він може поєднуватись аж із 150 прийменниками (а всього прийменників у мові близько двохсот).

За частотою вживання перше місце належить називному відмінкові, після нього йде родовий, а на третьому місці — знахідний.

Уперше назви всіх відмінків знаходимо в “Украинской грамматике” Агатангела Юхимовича Кримського (1907).

Український алфавіт

**Аа, Бб, Вв, Гг, Іг, Дд, Ее, Єє, Жж, Зз, Ии,
Іі, Її, Йй, Кк, Лл, Мм, Нн, Оо, Пп, Рр,
Сс, Тт, Уу, Фф, Хх, Цц, Чч, Шш, Щщ, Ъ,
Юю, Яя.**

Аа

абза́ц, -у
абоне́нт, -а,
абоне́нт, -а
абрико́с, -а
авіа́тор, -а
авітаміно́з, -у
авто́бус, -а
авто́граф, -а
автома́т, -а
автоматі́зм, -у
автомобілі́ст, -а
автомобі́ль, -я
а́втор, -а,
авторите́т, -у (*значення,*
 вплив) і -а (*особа*)
агіта́тор, -а
а́гнець, -нця
агроно́м, -а
а́грус, -у
адвока́т, -а
А́длер, -а
адміні́стра́тор, -а
адміра́л, -а
адреналі́н, -у
а́дрес, -а (*вітання*)
адреса́нт, -а
адреса́т, -а
аеродро́м, -у
аерозо́ль, -ю
аерона́вт, -а
аеропла́н, -а

аеропо́рт, -у
аерофло́т, -у
ажіота́ж, -у
ажу́р, -у
аза́рт, -у
Азербайджа́н, -у
азербайджане́ць, -нця
ази́ат, -а
азо́т, -у
а́ір, -у
а́йсберг, -а
акаде́мік, -а
аквала́нг, -а
аквалангі́ст, -а
аква́ріум, -а
акомпане́нт, -у
акомпаніа́тор, -а
акор́д, -у
акордео́н, -а
акордеоні́ст, -а
акр, -а
акроба́т, -а
акрові́рш, -а
акт, -а (*документ*) і -у (*дія*)
акті́в, -у
активі́ст, -а
акто́р, -а
акце́нт, -у
алгори́тм, -у
Алжі́р, -а (*місто*)
 і -у (*країна*)

аліга́тор, -а
 алко́голізм, -у
 алко́голік, -а
 алко́голь, -ю
 алма́з, -а (*окре́мий крис-
 тал; інструмент*) і -у
 (*речовина*)

Алта́й, -ю
 алте́й, -ю
 алфа́віт, -у
 Алче́вськ, -а
 альба́тро́с, -а
 альбіно́с, -а
 альбо́м, -у
 альпіні́зм, -у
 альпіні́ст, -а
 алю́міній, -ю
 амари́ліс, -а
 америка́нець, -нця
 Амстерда́м, -а
 амуле́т, -а
 амфіте́атр, -у
 ана́ліз, -у
 ана́лог, -а
 анальгі́н, -у
 анана́с, -а
 а́нгел, -а
 ангело́чок, -чка
 англі́єць, -ійця
 анекдо́т, -у
 аноні́м, -а
 ано́нс, -у
 ансам́бль, -ю

антибіо́тик, -а
 антиква́р, -а
 антикваріа́т, -у
 анти́христ, -а
 анто́нім, -а
 антра́кт, -у
 анчо́ус, -а
 аншла́г, -у
 апа́ра́т, -а (*пристрій*)
 і -у (*установа; сукуп-
 ність органів*)
 апа́ра́тник, -а
 апельси́н, -а
 апельси́нчик, -а
 апенди́цит, -у
 апети́т, -у
 апо́рт, -у
 апо́стол, -а
 апте́кар, -я
 ар, -а
 ара́б, -а
 араві́єць, -ійця
 ара́п, -а
 Арара́т, -у
 ара́хіс, -у
 арбі́тр, -а
 аргенти́нець, -нця
 аргона́вт, -а
 аргу́мент, -у
 арéшт, -у
 аристокра́т, -а
 арка́н, -а
 а́ркуш, -а

арлекі́н, -а
 армі́єць, -ійця
 аромáт, -у
 ароматизáтор, -а
 арсенáл, -у
 артилері́ст, -а
 арти́ст, -а
 архáнгел, -а
 археóлог, -а
 архі́в, -у
 архіпелáг, -у
 архітэ́ктор, -а
 арші́н, -а
 ас, -а
 асистéнт, -а
 асортимéнт, -у
 аспара́гус, -а
 аспіра́нт, -а
 аспірі́н, -у
 асирі́єць, -ійця
 астеро́їд, -а
 астрóлог, -а

астрона́вт, -а
 астронóм, -а
 асфáльт, -у
 асфальтува́льник, -а
 ате́їзм, -у
 ате́їст, -а
 атестáт, -а
 áтлас, -у (*альбом*)
 атлáс, -у (*тканина*)
 атлét, -а
 атлеті́зм, -у
 áтом, -а
 атомохід, -хóда
 атракціóн, -у
 аукціóн, -у
 афга́нець, -нця
 Афганіста́н, -у
 афорі́зм, -у
 африка́нець, -нця
 ацетóн, -у
 Ашгаба́т, -а

Б6

баба́к, -а
 баво́вник, -у
 баво́внорóб, -а
 баво́вник, -у
 бавовня́р, -а
 бага́ж, -у
 бага́жник, -а

багаті́й, -я
 багатогра́нник, -а
 багатоку́тник, -а
 багатоні́г, -но́га
 багаторі́чник, -а
 бага́ч, -а
 баге́т, -а

багётник, -а	балётник, -а
багнёт, -а	балі́к, -у
багрéць, -ю	баличóк, -чка́
багря́нець, -нцю	балко́н, -а
бадмінто́н, -у	бал-маскара́д, ба́лу-
бадмінтоні́ст, -а	маскара́ду
Базавлу́к, -а	бало́н, -а
базáльт, -у	бало́нчик, -а
базáр, -у	Балті́йськ, -а
базилі́к, -а	балті́єць, -ійця
ба́зис, -у	бальза́м, -у
бай, -я	бамбу́к -а
Байка́л, -у	ба́мпер, -а
байка́р, -я́	банáн, -а
Байкону́р, -а	банде́рівець, -вця
байра́к, -у	банди́т, -а
бак, -а	бандити́зм, -у
ба́кен, -а	бандури́ст, -а
бакенба́рд, -а	банк, -у
ба́кенщик, -а	банкéт, -а (<i>земляний на-</i>
баклажа́н, -а	<i>син</i>) і -у (<i>урочистий</i>
бал, -а (<i>одиниця виміру;</i>	<i>обід, вечеря</i>)
<i>оцінка</i>) і -у (<i>танцюваль-</i>	банкі́р, -а
<i>ний вечір</i>)	банкно́т, -а
балага́н, -а	банкомáт, -а
балагу́р, -а	банкро́т, -а
балаку́н, -а́	бант, -а
балала́єчник, -а	ба́нтик, -а
баламу́т, -а	баня́к, -а́
бала́нс, -у	банячо́к, -чка́
балдахі́н, -а	баобáб, -а
балéт, -у	бараба́н, -а
балетме́йстер, -а	бараба́нщик, -а